

tőle megkövetelt. Bebizonyította ezáltal, hogy a legjavát adja oda jószántából (pld. az állatai legjavát.) Isten előtt bebizonyította, hogy Őt komolyan veszi. S ha őt komolyan vette, Isten elfogadta áldozatát. Áldozata élő, szent, Istennek tetsző áldozat volt. Nem azért, mintha Isten használná azt, amit az ember ad — Istennek nincs szüksége az áldozatra — hanem azért, mert elfogadta, mint bizonyosságát annak, hogy az ember ígését hallotta és hinni és engedelmeskedni szeretne. Van áldozat, amit Isten elfogad s van, amelyet nem fogad el, mert nem bizonyítja igazában azt, amit az áldozatnak bizonyítania kell. Áldozni: azt jelenti, hogy magunkat és egész existenciánkat Istentől igénybe vett existenciának ismerjük el. Ebben bizonyos kikötés és akadály van azzal szemben, amit keresztyén életnek nevezünk. Ne gondoljuk, hogy ha elkezdettük a keresztyén életet élni és merészkedtünk az első lépéseket megtenni, ezáltal Isten szerveivé lettünk, akik az Ő akaratát foganatosítják s akik által Isten cselekszik. Isten és a mi cselekedeteink között nincs semmiféle kapcsolat, még akkor sincs, ha a mi cselekvéseink a legkeresztyénibbek, leghívőbbek, legjobbabbak volna is. Még ez esetben is csak a *mi* cselekedeteink. Az ember ember, az Isten Isten. Nincs olyan véredény, melyen át Isten élete a mi életünkbe átömlenék. Ez képzelődés. Áldozhatunk, de csak azon az alapon, hogy ha Istennek tetszik, elfogadja azt bizonyosságául annak, hogy mi hallottuk Őt. Az áldozásnak egyetlen pillanatában sem gondolhatunk arra, hogy magunkat dicsérjük, s nem nyugtathatjuk meg magunkat azzal, hogy nincs többet szükségünk irgalmasságra. Az áldozat csak áldozat. Isten azonban követeli azt tőlünk. Nem arra van szükség, hogy Isten munkájának szerveivé legyünk, hanem hogy életünket oda-szánjuk mint élő, szent, Istennek tetsző áldozatot. Csak azáltal merhetünk hozzákezdeni ahhoz, hogy éljük a legközelebbi negyedórát, ha Isten ígéje által elismerjük, hogy Isten keze tart minket. Ha a legközelebbi negyedóra jelentőségét belátjuk, azonnal azt a kérdést kell magunk elé tárunk: hogyan áldozzuk oda akaratunkat, kicsi existenciánkat Istennek, s higyjünk engedelmesen? Nem, mintha használna, vagy szüksége volna reám, hanem azért, mert tetszik neki, hogy áldozatomat elfogadja; csak ezen az alapon szabad és kell élnem. Isten azt követeli tőlünk, hogy ezt tegyük; másképpen nem tehetünk. Izrael és a régi vallások emberei sem tehetek másképpen, mint-

hogy cselekvényüket korlátoltságok tudatában is végrehajtották, de feltétlen végrehajtották, mert végre kellett hajtaniok. Akinek ezt kell tennie, az nem kérdezi, mint a szolga a példázatban: mit tegyek, csak egy talentumot adtál nekem, hanem hozzákezd a parancs teljesítéséhez. Mi is úgy állunk itt, mint akinek egy parancsot kell teljesíteniök, akik nem tehetnek mást: engedelmeskednek. Ne kerüljük ki az áldozatot azzal a kérdéssel: mit tegyünk? hanem álljunk Isten rendelkezésére.

Ha elismerjük ezt a hit aktusában, megtettük az első lépést a keresztyén élethez, de nem elég egyszer megtenni, meglátjuk, hogyan kell mindig újból és újból megtennünk! A kezdet — hiszek uram, légy segítségül az én hitelenségemnek, — de hiszek, nem tehetek másképp!

II.

Kedves Barátaim! Utolsó összejövetelünk végén az első vers alapján megállapítottuk, hogy a keresztyén ember, aki a keresztyén élet fogalmának az alanya: az Istentől igénybe vett ember. A keresztyének Izrael népe, Isten tulajdon népe, amelytől éppen ezért áldozatot követel.

Képzeld meg egyszer szemünk elé az egész helyzetet: hogy keresztyének, Isten népének tagjai legyünk, ennek a feltétele: Isten irgalmasságának nagy munkája. Ezen nyugszik az intelemnek és a keresztyén cselekvésnek a lehetősége. A mi keresztyén életünknek az az elsődleges értelemben vett keresztyén élet a feltétele, melyet Isten, az Úr a Jézus Krisztusban Szentlelke által értünk és bennünk él. Ezért a mi keresztyén életünkben és cselekvésünkben — amint megvilágítottuk — tulajdonképpen csak áldozatról van szó. Áldozatról, azaz Istennek dicsőségét elismerő hálás megalázkodásról, bizonyágtevésről, hogy Istennek velünk szemben támasztott igényét meghallottuk. Nem lehet szó az áldozat olyan fogalmáról, mely szerint áldozatunkkal Istent ki kell békíteniünk, vagy azzal, amit mi tehetünk, hidat kell vernünk magunk és Isten között. Meg kell fontolnunk, hogy az áldozat újtestamentomi értelmében már többé nem lehet szó olyan valamiről, amit megbékélésünk, megváltásunk beteljesedéséhez nekünk kellene megteremtünk. Ez már készen van, az áldozat *végbement*, a mi áldozatunk csak bizonyosága, visszatükröződése, visszfénye, visszhangja lehet annak a nagy áldozatnak, melyet Isten az ő irgalmasságából érettünk hozott! Most azonban haladjunk tovább: azt mondtuk, hogy az Isten irgalmasságában való hit nem lehet el anélkül az engedelmes-